

Evoluția structurii educaționale a Universității Maghiare de Artă a Dansului de la implementarea sistemului Bologna până în prezent¹

BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor PhD

Hungarian Dance Academy

bolvari@mte.eu

Abstract: The Evolution of the Educational Structure of the Hungarian Dance Academy from the Implementation of the Bologna System to the Present

In Hungary, the conditions for emerge of the dance education system were formed in the middle of the 20th century. In 1950 the State Ballet Institute was created as a high school. In 1975, it became a higher educational institute, from 1983 a college and, in 1990, the school was renamed as Hungarian Dance Academy. In 2006 the academy structure was changed into Bologna-system (BA and MA level), and at least in 2017, the academy became a university. In this paper, we examine the institution's education system from 2006 till 2020 explaining details of courses, levels, and education forms. Former State Ballet Institute is now a multiliterate dance training university.

Key words: *dance education; classical ballet; dance pedagogy; Bologna-system; Hungarian Dance Academy, Magyar Táncművészeti Egyetem.*

Institutul de Balet de Stat (Állami Balett Intézet), care și-a deschis porțile în septembrie 1950, a fost denumit începând cu 1 iulie 1990 Institutul Maghiar de Arta Dansului (Magyar Táncművészeti Főiskola), iar din 1 februarie 2017 Universitatea Maghiară de Arta Dansului (Magyar Táncművészeti Egyetem). Instituția inițială, transformată în 1983 într-un institut de învățământ superior, în structura căreia însă au fost păstrate clasele școlii primare (ulterior clasa a VIII-a) și liceale de la începuturile ei, precum și un colegiu, a reprezentat un model unic în învățământul superior de artă maghiară. Pe parcursul acestor reorganizări, nivelurile de calificare oferite au crescut constant: diploma de învățământ mediu în 1950, de instituție superioară din 1975, de învățământ superior

¹ Studiul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare MTE NKFIH K115676.

din 1983, de licență și masterat de învățământ superior din 2006, și de licență și masterat universitar din 2017.

Despre evoluția nivelurilor de organizare ale instruirii dansatorilor între anii 1950 și 2010 am consemnat deja câteva considerațiuni într-un studiu publicat în revista *Symbolon*, numărul 18, din 2010. În anii care au urmat după publicarea acestui studiu s-au produs însă mutații esențiale în istoria instituției noastre, legată de legiferarea transformării ei, la data 1 februarie 2017, într-o instituție universitară și, în urma acesteia, de schimbare a denumirii sale în Universitatea Maghiară de Artă Dansului. Studiul nostru urmărește desfășurarea acestor evenimente în ultimii cincisprezece anii, între 2006 și 2020, în contextul punctării rezumative a unor date anterioare, necesare explicării și expunerii tematicii decupate. Descrierea transformărilor instituționale, este completată cu prezentarea cadrului juridic, prin care au fost legiferate aceste schimbări.

Dezvoltarea învățământului superior de artă și pedagogie a dansului înaintea implementării sistemului Bologna

Bazele învățământului superior de artă din Ungaria au fost puse în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Instituțiile independente de actorie, muzică, arte plastice și aplicate înființate s-au consolidat spre sfârșitul secolului, iar succesorii lor de astăzi sunt Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică (Színház- és Filmművészeti Egyetem), Universitatea de Muzică Liszt Ferenc (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem), Universitatea Maghiară de Arte Frumoase (Magyar Képzőművészeti Egyetem) și Universitatea de Arte Moholy-Nagy (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem). În domeniul coregrafiei și al artei dansului acest proces în Ungaria s-a început doar după cel al Doilea Război Mondial, în 1950. În cadrul Institutului de Balet de Stat, cu un program de formare de nouă ani, a funcționat o școală primară și una secundară, transformată în liceu în 1954. Alături de aceste structuri, între 1956 și 1963, a funcționat, pentru instructorii de balet, și un ciclu de formare de trei ani.

În cadrul Institutului de Balet, începând cu anul școlar 1963/64, a fost organizat un program special, cu o durată de doi ani, așa numitul „așezământ de formare a artiștilor” destinat continuării pregătirii teoretice superioară a absolvenților studiilor liceale. Această structură a reprezentat, mai târziu, temeiul transformării instituției școlare secundare într-una de învățământ superior. În septembrie 1971 a fost înființat un departament secundar de dans popular, în 1992, un departament de dans popular și teatru, iar în septembrie 1974 pregătirea profesorilor de dans a fost reorganizată sub forma unui curs seral de trei ani.

La 1 septembrie 1983, Institutul de Balet de Stat a fost transformat într-o instituție de învățământ superior, fără modificarea denumirii sale. Pe lângă specializările de balerin și profesor de dans, au fost introduse și alte programe de învățământ superior, cu o perioadă de formare de patru ani: coregrafie, respectiv teoria și critica dansului. Reorganizarea a afectat în primul rând programul de pregătire de nouă ani a balerinilor,

în cazul cărora trebuiau echivalate grupele de vârstă și numărul anilor de studii parcurse. După restructurare, în primii doi ani de studii superioare în domeniul baletului, studenții au continuat în paralel programul de pregătire al ultimelor două clase liceale. Cu alte cuvinte, elevii au fost admiși la programul studiilor superioare după ce au terminat clasa a doua de liceu (adică după anul șase al programului de formare profesională de nouă ani a balerinilor), bacalaureatul, finalizarea învățământului liceal fiind realizat cu carnetul de student în mână de către elevii balerini. Lărgirea semnificativă a ofertei de studiu și noul statut juridic al instituției a fost marcat și prin schimbarea denumirii sale, de către Consiliul de Miniștri la 1 iulie 1990, din Institutul de Balet de Stat în Institutul Maghiar de Arta Dansului.

În condițiile creșterii semnificative a interesului pentru educația coreografică primară a copiilor, programele de studii pentru profesorii de dans au fost organizate începând din 1966 cu ritmicitate anuală. Specializările existente de balet, de dans popular și de dans de salon au fost completate cu programe de dans pentru copii, dans modern și dans de modă. Totodată, în departamente externalizate – în Institutul Pedagogic din Budapesta, în Universitatea Maghiară de Educație Fizică din Győr, Kecskemét, Nyíregyháza, Pécs, Sárospatak, Szombathely - sute de studenți au obținut o diplomă de profesor de dans.

În anul universitar 1998/99 programul de studiu *Dans popular-Dans teatral* a devenit a cincea specializarea majoră a institutului, în organizarea căreia a fost fructificată schema utilizată inițial în cazul balerinilor: după absolvirea clasei a doua a liceului, elevii au devenit studenți, pregătirea lor liceală inițială de patru ani fiind prelungită cu încă doi ani de studii de specialitate, rezervate instrucției teoretice și practice, ceea ce a însumat un total de șase ani de pregătire. În 2002, toate programele de studii au trecut la sistemul de credite.

Impactul implementării sistemului Bologna asupra formării dansatorilor și a profesorilor de dans

Procesul de adaptare la structura universităților europene, implementarea sistemului Bologna, a avut efecte și asupra organizarea studiilor superioare din Ungaria. Legea CXXXIX din 2005 privind învățământul superior, adoptată de Adunarea Națională, a stabilit introducerea unei structuri formate din trei cicluri: licență (BA/BSc), masterat (MA/MSc), doctorat (PhD/DLA). Ciclurile de studii de licență și masterat puteau fi organizate succesiv, prin programe distincte, divizate, iar în unele cazuri speciale, prevăzute de lege, prin programe nedivizate. Titlul de rector, care până atunci fusese acordat doar conducătorilor universităților, a fost extins și asupra conducătorilor instituțiilor de învățământ superior (colegiilor), și în acest fel, de la intrarea în vigoare a legii (la 1 martie 2006), Institutul Maghiar de Arta Dansului este condus de un rector în locul fostului director general.

Transformarea structurii profesionale a învățământului superior a avut, fără îndoială, efecte benefice asupra Institutului Maghiar de Dans. Nu numai că oferta de studii s-a

înnoit și s-a lărgit semnificativ, dar a existat și oportunitatea de a reorganiza, în concordanță cu noile cerințe, formele universitare de instruire deja existente. Programele de studii superioare anterioare de balet, respectiv de dans popular și teatral au fost înlocuite cu specializarea arta dansului, cotate cu 180 de credite, care include baletul clasic, dansul popular, dansul modern, dansul contemporan și dansul de teatru. În ritmul finalizării și epuizării programelor de studii superioare anterioare, au fost introduse în 2007 cursurile de arta baletului, iar în 2008 cele de dans popular. Programul de studii de dans modern a fost inițiat în 2007, iar cel de dans teatral în 2018. Dansul contemporan reprezintă profilul unei instituții private, a Institutului (Colegiului) de Dans Contemporan din Budapesta (Budapest Tánciskola), în cadrul căreia se desfășoară aceste studii. Durata programului de studii arta dansului este de trei ani, în loc de patru cât era mai înainte, această reducere fiind rezolvată prin renunțarea la clasa a zecea a balerinilor, și la clasa a șasea a dansatorilor popular și teatral. Drept urmare, în cazul balerinilor, la fel ca și înainte de 1983, instruirea este finalizată la sfârșitul celui de al nouălea an de studiu, iar susținerea disertației și a examenului de finalizare a studiilor are loc în același an cu examenul de calificare și cu prezentarea spectacolului de absolvire. Acest fapt, desigur, pune în fața unei încercări serioase pe studenți, dar, în cazul optim, face posibilă obținerea unei diplome de studii de învățământ superior la vârsta de 19 ani. Programele de studii ale dansului popular și ale dansului modern pot fi parcurse cu o durată de instruire profesională de cinci ani, dintre care anii III-V reprezintă anii I-III. de licență (BA).

Condițiile de vârstă specifice admiterii la învățământul de artă a dansului, a fost univoc clarificate de legiuitor, prin precizarea faptului că studiile superioare pot fi începute în acest domeniu pe parcursul studiilor liceale, înaintea susținerii examenului de bacalaureat, în așa fel ca studentul, astfel admis, să poate încheia și un contract de studii superioare. Procedând astfel, studentul este pus în situația de a însuși simultan cunoștințele necesare promovării examenului de bacalaureat și deprinderile profesiei artistice. În plus, legiuitorul a făcut un pas important pentru organizarea învățământului profesional preșcolar, specificând că studiul baletului se începe la vârsta de 10 ani, iar programul de instruire la dans popular, la dans modern și la dans de teatru la vârsta de 14 ani. Legea învățământului superior din 2005 a introdus conceptul de „relație juridică pregătitoare” (2005. évi CXXXIX). Legea prevede că o instituție de învățământ superior de artă poate pregăti un elev de liceu în vederea admiterii sale într-o instituție de învățământ superior de artă. Studentul este înregistrat de instituția de învățământ superior fără a se încheia însă un contract studentesc de studiu. Drepturile și obligațiile participantului la instruire sunt determinate de reglementările organizatorice și operaționale ale instituției de învățământ superior. În acest fel, pregătirea artiștilor în Institutul Maghiar de Artă Dansului a fost legitimată în dublă sens, încă din 2006: pe de o parte, studiile universitare puteau fi începute înainte de absolvirea liceului și, pe de altă parte, introducerea unei relații juridice pregătitoare care lega studentul de facultate.

În plus, față de transformarea cursurilor de colegiu artistic în cursuri de licență, în 2006 guvernul a stabilit programe de masterat în dans de 120 de credite, cu patru semestre: balet clasic, dans popular, dans modern, dans contemporan și dans de teatru. Dintre

acestea, Institutul a reușit să organizeze studiile în cazul primelor două. Aceste programe de masterat nu reprezintă continuarea automată a pregătirii universitare de licență. Cerințele de admitere prevăd criterii serioase, printre altele: trei ani de experiență profesională și un nivel ridicat de performanță în spectacolele realizate.

Programul de studiu coregrafie, restructurat într-unul cu o durată de trei ani în 2006, a fost organizat în această formulă începând cu 2013. În același timp, specialitatea teoriei dansului a fost desființată. În schimb, guvernul a stabilit un program de masterat de teorie dansului de 120 de credite (cu două specializări: scrieri de specialitate și producători) pentru a asigura formarea criticilor și cercetătorilor în acest domeniu, și un program de masterat pentru managementul artelor dansului de 60 de credite, dar din cauza lipsei de interes pentru aceste programe de studii, în cele din urmă, nu au fost specificat cerințele de formare și de finalizare ale acestora. La fel s-a întâmplat și cu programele de studii de masterat de dans modern și dans teatral. În aceste condiții a devenit nesustenabilă menținerea în continuare a tuturor ofertelor de masterat anunțate inițial, iar din aprilie 2014, funcționează doar programe de masterat de balet clasic, dans popular, dans contemporan și coregrafie.

*

Asupra programului de studiu al profesorilor de dans, față de cel al artei dansului, introducerea sistemului Bologna a avut efecte mai radicale, întrucât organizarea pregătirii la nivelul de masterat a profesorilor de dans a impus luarea în considerare un șir complet nou de condiții. Pregătirea la nivel de licență a profesorilor de dans a fost reglementat prin împărțirea programului de studiu ale acestora într-unul de dans și instructor de dans (*dancer and coach*), și în altul de profesor de dans, care la rândul său putea, fi continuat și finalizat printr-un masterat, durata instruirii fiind extinsă în acest caz de la patru, la cinci ani de pregătire. În acest fel este posibilă obținerea unei diplome de masterat de către profesorii de dans.

Institutul Maghiar de Arta Dansului a organizat programul de studii de licență dans și instructor de dans (*dancer and coach*) de trei ani, cu 180 credite, la cursurile de zi și serale, în cazul mai multor specializări și departamente (cu excepția dansului contemporan) după cum urmează (între paranteze este trecut anul înființării primelor clase): dans modern (2007), dans popular (2007), balet clasic (2008), dans modern de sală (2008), dans de modă (2009), dans de teatru (2011). Continuând practica de până atunci, Institutul Maghiar de Arta Dansului a menținut instruirea externalizată chiar și după introducerea programului de studiu dans și instructor de dans (*dancer and coach*), până când această posibilitate a fost permisă de reglementările legale, adică până în 2013. Din 2016 însă s-au modificat din nou intențiile politicii educaționale, și astfel a devenit din nou posibilă externalizarea programelor de studiu. Primul partener în această direcție a fost Universitatea din Nyíregyháza, unde am înființat un program de studiu de dans popular. În 2020 s-au început cursurile de dans modern la Universitatea din Pécs, iar în 2021 se vor organiza aceste cursuri și la Universitatea din Győr. Aici trebuie menționat faptul că, în septembrie 2019, cu specificarea de ocazie unică, am organizat programul de studiu dansul popular pentru dansatori și instructori de dans la

Târgu Mureș, în cooperare cu Universitatea Maghiară din Transilvania, Sapientia. Doar membrii a patru ansambluri de dansuri profesioniste maghiare din Transilvania (Harghita, Covasna, Mureș, Odorhei), fără studii superioare, au putut lua parte la aceste cursuri. În același timp, artiștii Ansamblului de Dans Oradea sunt instruiți în domeniul cursului popular în cadrul secției externalizate din Nyíregyháza. În acest fel am onorat cererile de instruire universitară repetate de decenii de ansamblurilor populare maghiare de dans din Transilvania. Sperăm că pregătirea dansatorilor în viitor se va putea organiza prin forțe proprii în Transilvania. Oricum pregătirea oferită de noi reprezintă un caz unic, cursurile se vor finaliza în 2022, după care nu se vor face noi școlarizări.

La masteratul unificat de profesor de dans (balet clasic, dans popular, dans modern, dans contemporan, dans de teatru, dans de sală, dans de modă, istorie și teorie a dansului), fondat în 2005, a fost aprobată și instruirea (4 semestre, 120 de credite) absolvenților cursurilor de licență dans și instructor de dans, iar pentru absolvenții fostului institut cu diplomă de profesor de dans un masterat de 60 de credite (2 semestre). Specialitățile actuale ale programului de studiu de profesor de dans la Universitatea Maghiară de Dans sunt: baletul clasic, dansul popular, dansul modern, dansul modern de sală, dansul de modă, precum și istoria și teoria dansului, înființată în 2013. În cazul masteratelor baletul clasic și dansul popular, pe fondul programelor artistice, studiile artistice pot fi completate, pentru 60 de credite, cu specializarea de artist-profesor.

Răspunzând comenzilor de formare profesională în domeniul dansului, Institutul Maghiar de Arta Dansului a înființat în 2006 primul său program de formare continuă, în conformitate cu *Legea privind învățământul superior (2005. évi CXXXIX)*, pentru profesia de profesori de istoria a dansului, destinat celor care avuseră deja o diploma profesor de dans de patru semestre. Din 2006, cerințele de formare și de finalizare a acestor tipuri de cursuri trebuie să fie definite ca parte a programului de studiu al instituției de învățământ superior. Institutul Maghiar de Arta Dansului a conceput și a înființat în 2010 și în 2012, în conformitatea cu aceste cerințe, instruirea continuă a profesorilor mentor, care conduc practica.

În legătură cu formarea cadrelor didactice, ar trebui să menționăm, de asemenea, pregătirea profesorilor de sănătate și de dans, înființată în colaborare cu facultatea de Educație Fizică și Științe Sportive (fosta Universitate de Educație Fizică, până în 2014) a Universității Semmelweis în 2003. Primele diplome de acest fel au fost eliberate în 2007.

Sistemul de învățământ superior a fost din nou reglementat de Parlament în 2011. *Legea CCIV din 2011 privind învățământul superior național* a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2012, și preluat fără nici o modificare reglementările specifice relative la instruirea artistică a dansului. Nu au fost modificate nici normele privind posibilitatea unei instituții de învățământ superior de oferii instruire exclusiv într-unul din domeniile educației artistice, și de folosi denumirea de universitate sau de institut de învățământ superior (colegiu) chiar dacă nu are dreptul de a organiza studii universitare de licență și de masterat decât într-un singuri domeniu artistic, și de studii doctorale într-o singură ramură științifică.

În sistemul de cursuri pentru profesori, nici în cazul profesorilor de dans (specializările: balet clasic, dans popular, dans modern, dans contemporan, dans de teatru), dans de sală, istoria și teoria dansului) și nici în cazul profesorilor-artiști de dans (specializările: balet clasic, dans popular, dans modern, dans contemporan, dans de teatru), nu s-a făcut nicio modificare. Cei cu o calificare universitară de profesor de dans au continuat să aibă posibilitatea de a obține o calificare de profesor de dans în balet clasic, dans popular, dans modern și dans de sală în două semestre, de 60 de credite.

Lista calificărilor din învățământul superior pentru licență și masterat a intrat în vigoare la 1 septembrie 2015. În domeniul dansului, au rămas trei programe de licență de bază: coregrafia, arta dansului, și a treia, dansator și instructor de dans; în cazul ultimelor două nu sunt indicate specializări. Clasele de master continuă să includă cursurile de artist de balet clasic, coregraf, artist de dans contemporan și artist de dans popular. La scurt timp însă, lista profesorilor de masterat a fost, de asemenea, modificată pentru a o alinia la cerințele de formare și finalizare a studiilor, publicate în 2013. Specialitatea dansului de teatru din programul de studiu profesor de dans a fost eliminată și doar specialitățile de balet clasic și dans popular au rămas în programul de masterat al profesorului de dans.

În 2014, a avut loc o schimbare organizațională în viața instituțiilor de învățământ public ale Institutului Maghiar de Arta Dansului. Fosta Casă Studențească, cunoscută sub numele de Colegiul József Forgách (2008), a fuzionat cu Școala Gimnazială Ferenc Nádaszi și, de atunci, cele două instituții unificate, dar cu conduceri proprii sunt numite: Școala Gimnazială și Colegiul Ferenc Nádaszi al Universității Maghiare de Arta Dansului.

De la institut de învățământ superior la universitate

Odată cu modificarea legii, Parlamentul a introdus conceptul de instituție de tip „universitate de științe aplicate” (2015. évi CXXXI.) cu efect de la 1 septembrie 2015, ale cărui condiții de funcționare prevăd, printre altele, existența a patru programe de studii universitare de licență și două de masterat. O bună parte a instituțiilor de învățământ superior a îndeplinit întocmai aceste cerințe, și în acest fel s-a început procesul de eliminarea a colegiilor (instituțiilor de învățământ superior) din sistemul instituțional al învățământului superior. Anexa la Legea Învățământului Superior conținea încă zece institute de învățământ superior (colegii de stat) în 2014, dintre care până în septembrie 2016 nu a mai rămas decât trei, printre care și Institutul Maghiar de Arta Dansului. Celelalte au devenit universități sau s-au alăturat universităților.

Între timp, programele de studiu din domeniul dansului au fost transformate, printr-un decret guvernamental din 2015, în specializări (balet clasic, dans modern, dans contemporan, dans popular, dans de teatru), iar calificarea trecută în diplomă era în toate cazurile: artist dansator. Același lucru s-a întâmplat și cu specializările programului de studiu dans și instructor de dans: balet clasic, dans modern, dans popular, dans modern de sală, dans de modă, dans de teatru. Dansul contemporan, care a fost anulat în 2013, a

revenit la specialitățile programului profesorilor de dans. În 2020, specializările au devenit din nou direcții de studii distincte, permițându-ne să diferențiem cerințele de admitere. În 2020, Universitatea a pregătit documentația pentru introducerea programului de masterat în coregrafie și a prezentat-o ministerului de resort spre aprobare.

Imaginea unitară a tipurilor de instituții de stat ale învățământului superior de artă a rămas „fisurată” doar de statutul juridic al Institutului Maghiar de Arta Dansului. Schimbarea acestuia a devenit necesară și datorită progreselor realizate: în Institutului Maghiar de Arta Dansului a funcționat cu bune rezultate mai mult de zece ani programe de studii universitare de masterat. Recunoscând aceste realizări, guvernul a inițiat transformarea Colegiului Maghiar de Arta Dansului în universitate. Parlamentul a legiferat în 2017 transformarea Colegiul Maghiar de Arta Dansului nu în „universitate de științe aplicate”, ci în universitate de stat. Potrivit acestui statut, Institutul Maghiar de Arta Dansului funcționează sub numele de Universitatea Maghiară de Arta Dansului de la 1 februarie 2017, fiind exceptată în documentul său de înființare de la unele cerințele generale prevăzute în Lege. Astfel, de la organizarea și funcționarea a cel puțin opt programe de studii de licență și șase programe de studii de masterat, precum și de la obligativitatea organizării studiilor doctorale, și a cercurilor științifice studentești.

Institutul Maghiar de Arta Dansului a încercat încă în 2010 să organizeze o școală doctorală (DLA, Doctor of Liberal Arts, doctorat profesional). Instituția Maghiară de Acreditare (MAB) a considerat însă că, deși programul de studiu propus este acceptabil, lipsesc condițiile personale (în principal profesori universitari abilitați) pentru punerea în aplicație a acestuia. Documentul actual de fondarea în vigoare a Universității, emis la 30 ianuarie 2017, prevede, că Universitatea Maghiară de Arta Dansului oferă instrucție prin cel puțin trei programe de licență și trei programe de masterat și poate asigura funcționarea unui cerc studentesc de cercetare științifică, dar nu și a unei școli doctorale. Senatul însă a luat în discuție încă o dată înființarea unei școlii doctorale profesionale de dans, a cărei documentație fondatoare va fi elaborată până la sfârșitul anului 2020.

Procesul de restructurare lansat în 2006, poate fi considerat, din punctul nostru de vedere, un succes. Fostul Institut de Balet de Stat a atins cel mai înalt nivel instituțional posibil, cel de universitate.

REFERINȚE

- BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor, 2010. A Magyar Táncművészeti Főiskola képzési szerkezetének fejlődése. *Symbolon*, XI. nr. 18, p. 148-159.
- BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor, 2014. *Táncosok és iskolák*. Fejezetek a hazai táncművészképzés 19–20. századi intézménytörténetéből. Gondolat Kiadó, Budapest. (*Dansatori și școli*. Capitolele din istoria instituțională a artei dansului în secolele 19-20. Editura Gondolat, Budapesta, 2014.)
- BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor, 2016. *Táncstudományi kutatások a Magyar Táncművészeti Főiskolán 1990–2015 (Keretek, fórumok, eredmények)*. MTF, Budapest, 2016.

- [*Cercetări științifice ale artei dansului în Institutul Maghiar de Arta Dansului 1990–2015 (Cadre, forumuri, rezultate)*. MTF, Budapesta, 2016.]
- BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor, 2017. *Táncos tanévek. Szemelvénygyűjtemény a Magyar Táncművészeti Egyetem történetéhez 1950–2017*. MTE, Budapest, (*Ani de dans. Colecție de extrase din istoria Universității maghiare de dans 1950–2017*. MTE, Budapesta, 2017)
- SCHANDA Beáta (összeáll.), 2016. *Magyar Táncművészeti Főiskola – Tizenöt év története 2000–2015*. MTF, Budapest. (*Colegiul maghiar de dans - cincisprezece ani de istorie 2000–2015*. MTF, Budapesta, 2016.)
2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról (Legea învățământului superior)
2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (Legea privind învățământul superior național)
2015. évi CXXXI. törvény egyes, a felsőoktatás szabályozására vonatkozó törvények módosításáról (Lege despre modificare a unor legi privind reglementarea învățământului superior)
2016. évi LXXX. törvény az oktatás szabályozására vonatkozó és egyes kapcsolódó törvények módosításáról (Legea de modificare a Regulamentului educației și a anumitor legi conexe)
2016. évi CXXVI. törvény az oktatás szabályozására vonatkozó egyes törvények módosításáról (Lege privind modificarea unor legi reative la reglementarea educației)
- 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet a fel(ső)oktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről (HG privind diploma de licență și master în învățământul superior și procedura de inițiere a formării profesionale)
- 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet a tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről (HG privind sistemul de formare a profesorilor, reglementarea specializării și lista profesiilor de profesori)
- 132/2014. (IV. 18.) Korm. rendelet a felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről szóló 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet módosításáról (HG privind diploma de licență și masteratul în învățământul superior și procedura de inițiere a formării profesionale.)
- 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet a felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről (HG privind modificarea decretului guvernamental)
- 139/2015. (VI. 9.) despre lista calificărilor obținute în învățământul superior și includerea de noi calificări în listă)
- 169/2016. (VII. 1.) Korm. rendelet a felsőoktatás szabályozására vonatkozó egyes kormányrendeletek módosításáról (HG privind rmodificarea anumitor decrete guvernamentale privind reglementarea învățământului superior)
- 5/2005. (III. 11.) OM rendelet egyes művészeti szakirányú továbbképzési szakok képesítési követelményeiről (Decret ME privind cerințele de calificare pentru anumite cursuri de formare continuă în domeniul artistic)

- 15/2006. (IV. 3.) *OM* *rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről* (Decret ME privind cerințele de formare și de realizare a cursurilor de licență și de masterat)
- 10/2006. (IX. 25.) *OKM* *rendelet a szakirányú továbbképzés szervezésének általános feltételeiről* (Decret MCE privind condițiile generale de organizare a formării profesionale de specialitate)
- 14/2006. (XII.13.) *OKM* *rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM* *rendelet módosításáról* (Decretul MCE 15/2006 privind modificarea cerințelor Decretului ME 15/2006. (IV.3.) de formare și de finalizare ale programelor de licență și masterat.)
- 18/2007. (III. 19.) *OKM* *rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló OM* *rendelet módosításáról* (Decret MCE privind modificarea cerințelor decretului ME de formare (15/2006. (IV. 3.) și de finalizarea a programelor de licență și masterat)
- 26/2008. (VIII. 15.) *OKM* *rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM* *rendelet módosításáról* [Decretul MCE cu privire la modificarea cerințelor M 15/2006. (IV. 3). de formare și finalizare a programului de licență și masterat]
- 8/2013. (I. 30.) *EMMI* *rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről* (Decretul MRU privind cerințele comune pentru formarea cadrelor didactice și cerințele de finalizare pentru unele profesii de profesori]
- 139/2015. (VI. 9.) *Korm. rendelet a felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről* (HG despre lista calificărilor acordate în învățământul superior și includerea de noi calificări pe listă)
- 18/2016. (VIII. 5.) *EMMI* *rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI* *rendelet módosításáról* [Decretul MRU 8/2013 privind cerințele de formare și finalizarea ale programelor de studii de licență și masterat, precum și cerințele comune pentru formarea profesorilor și cerințele de formare și finalizare ale fiicării profesiei de profesori. Despre modificarea Decretului MRU 8/2013 (I. 30.)]
- 393/2020. (VIII. 12.) *Korm. rendelet a felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről szóló 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet módosításáról* [HG despre modificarea HG 139/2015. (VI. 9.) privind lista calificărilor acordate în învățământul superior și includerea de noi calificări pe listă.]